

ВІРТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Хоменко О.В.

Україна, Київ, Київський національний університет технологій та дизайну

The paper dwells on the need of foreign language professional information and communication competence for students of economic specialties and a virtual economy as one of the factors in its formation.

Key words: *information society, virtual economy, professional foreign language, information and communication competence.*

Нове соціальне замовлення глобалізованого інформаційного суспільства, для якого характерні швидка зміна інформаційного середовища, зміна вимог до інформаційної компетентності працівників та необхідність відповідної соціальної адаптації особистості, диктує потребу у фахівцях, здатних так само швидко пристосуватися до нових соціальних, культурних, освітніх, професійних умов. Фактично перед вищою освітою постає завдання підготувати, за висловлюванням О. С. Кезіна, новий соціально-професійний тип особистості спеціаліста [6]. Формування такої особистості, зокрема в системі підготовки фахівців економічного профілю відбувається також і під впливом інформаційно- комунікаційних технологій. На теперішньому етапі розвитку людського суспільства у нас є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури як нового культурного досвіду, як нового елемента загальнолюдської культури. Зауважимо, що сьогодні інформаційна культура є поки що показником скоріше всього професійної культури. Величезні інформаційні потоки навколо кожного індивідуума в наш час настільки різноманітні і розгалужені, що вимагають від нього вміння орієнтуватися в цих потоках, самостійно працювати з інформацією, вміти вчитися, знати і розуміти закони інформаційного середовища. Інакше людина просто не зможе адаптуватися до життя в глобалізованому інформаційному суспільстві. З огляду на це напрошується висновок, що у наш час відбувається становлення категорії фахівців, інформаційна культура яких відповідає новим вимогам і відносинам інформаційного суспільства і формується під впливом інформації.

Інформаційне суспільство вимагає і інформаційної адекватності освіти. Тому йдеться про нову модель освіти, а отже і іншомовної підготовки як її сегменту,

побудовану на сучасних інформаційних і педагогічних технологіях, на методологічних засадах інформаційного суспільства і відкритої освіти.

Для професійно орієнтованої іншомовної підготовки, яка в глобалізованому полікультурному світі перетворюється на засіб оволодіння професією, роль інформаційно-комунікаційних технологій беззаперечна. Так само як і беззаперечна їх роль в досягненні запланованих навчальних результатів. Навчальним же результатом іншомовної підготовки, на нашу думку, є наявність у майбутніх фахівців таких ключових компетентностей: 1) професійної іншомовної комунікативної компетентності; 2) професійної міжкультурної компетентності; 3) іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності.

Мета нашої статті - довести необхідність формування саме *іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності* для майбутніх бізнесменів та економістів. Досягнення мети можливе за умови постановки таких завдань: 1) дати аналіз віртуального економічного середовища; 2) проаналізувати інші чинники, що зумовлюють необхідність формування вище зазначеної компетентності.

Майбутні бізнесмени та економісти, як ми вже зазначали, діятимуть у професійному полікультурному просторі, що зумовлює необхідність наявності у них професійної міжкультурної компетентності. Проте професійна міжкультурна комунікація здійснюється і в інформаційно-комунікаційному/ електронному /віртуальному середовищі. Тому ми вважаємо надзвичайно актуальним для майбутніх економістів та бізнесменів формування *іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності* та відносимо її до ключових компетентностей, які визначають кваліфікацію фахівця. Спробуємо обґрунтувати наше твердження.

Намагаючись довести необхідність формування іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності, ми зацікавилися досить новим для пострадянського суспільства поняттям “віртуальна/мереживна економіка”. Вивчення та аналіз фахової літератури з проблем віртуальної економічної діяльності показало, що кіберпростір в наш час перетворився не лише в середовище, в якому реалізується міжособистісна взаємодія, міжкультурне спілкування, але й активно здійснюється економічна діяльність (С. В. Бондаренко, Д. В. Іванов, І. Кушнір, А. Манюшис, В. Смолянинов, В.Тарасов, Л.Г. Шморгун, Н. Rheingol та ін.) [3; 5; 8; 9; 10; 14].

Згідно тверджень науковців, в бізнесі поруч з реальним середовищем створюється віртуальний світ. Спробуємо коротко, виходячи з контентного аналізу праць, охарактеризувати його.

- У зовнішньоекономічній сфері віртуальний світ оперує такими поняттями, як електронний ринок, електронна комерція, віртуальний банк, віртуальний продукт, віртуальні корпорації тощо.

- Віртуалізується все більше корпорацій, їх співробітники працюють в мережі. Такі корпорації об'єднують виробничу культуру, традиції, досвід, ресурси партнерів. Класичним зразком віртуальних корпорацій є, наприклад, європейський консорціум Airbus Industries, який виготовляє аеробуси, або фірми Apple і Sony, що об'єднали свій потенціал для роботи над проектом PowerBook (ноутбук-комп'ютери) тощо.

- У віртуальному просторі зростає кількість укладених угод.

- Збільшується кількість віртуальних супермаркетів, банків, створена грошова система WebMoney. Гроші можна заробляти і витратити в мережі. В Україні, наприклад, електронна комерція у вигляді продажу товарів і послуг в 2012 досягла 1 млрд. доларів США [15]

- Кіберпростір накрила хвиля інших інноваційних технологій : Pay-Pal, Google Wallet, платежів і кредитів в Facebook, Apple, Amazon і Vodaphone тощо.

- Інтернет відкрив можливість для членів суспільства працювати в будь-якому куточку планети, не залишаючи своєї країни (Transborder telework). Телеробота і телеторгівля відіграють головну роль для мережевої економіки (networked economy). За даними на 2011 рік в світі нараховувалося більше 75 млн. телепрацівників: 50 млн. з них – в США; в Європі - більше 27 млн.,тоді як у 2000 році їх було всього 2 млн. ; в Росії – більше 3 млн. чол. Темпи росту гігантів електронної комерції Великої Британії, Франції та Німеччини перевищують 70% за рік [1; 10; 11; 12].

- В мережі Інтернет виникають віртуальні міжнародні економічні співтовариства (IEEE (eye triple E) (Institute of Electrical and Electronics Engineers), IEC (The International Engineering Consortium) и IMAPS (International Microelectronics and Packaging Society) тощо.

- Діяльність і спілкування цих співтовариств регламентуються певними правилами і нормами, що дає підставу вважати їх елементом соціокультурного контексту професії.

- Віртуальні співтовариства збирають велику кількість інформації відповідно до специфіки інтересів своїх членів і обробляють її для них; в чатах і за допомогою електронної пошти відбувається комунікація їх членів.

- Володіння інформацією дає вигоду як клієнтам, так і продавцям продукції. Останні отримують можливість розширити власну клієнтуру.

Ми не ставимо собі за мету аналізувати переваги та недоліки економіки online. Проте, спираючись на дослідження вітчизняних науковців, зазначимо, що структурні зміни в економіці України, починаючи від моменту розпаду СРСР, сучасні непрозорі умови ведення бізнесу, корупція, рейдерство тощо, а також розвиток високих технологій у світі працюють на користь потенційно можливого розширення сектору віртуальної економіки України та скорочення реального сектору української економіки. На нашу думку, це відбувається тому, що бізнес, по-перше, повинен працювати там, де йому зручніше, по-друге, він інтернаціональний за своєю суттю, тому легко віртуалізується. Віртуалізація економіки означає, що рівнем діяльності компаній стає глобальна економіка, весь світ. Провідною галуззю економіки, за Y. Masuda, стане інтелектуальне виробництво, продукція якого буде акумулюватися і поширюватися за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Тобто, йдеться про зміну структури світової економіки – перехід від матеріальної економіки до економіки знань та технологій. Капітал, втілений у знаннях (knowledge capital), оцінюється вище, ніж капітал у матеріальній формі (material capital)” [13].

Все це може призвести як до функціональних змін фіскальних органів, зокрема податкової служби, яка просто не зможе відстежувати грошовий обіг для наповнення бюджету, так і до зміни функцій самих економістів. Тому при підготовці майбутніх фахівців – економістів доцільно, на нашу думку, враховувати і цей аспект, тобто сучасні перетворення в економіці, її віртуалізацію. І саме професійній іншомовній підготовці належить пріоритет у формуванні фахівців нового типу, здатних працювати у віртуальній глобальній економіці, швидко адаптуватися, знаходити вихід із непередбачуваних ситуацій тощо. Без знання іноземних мов, мови Інтернету, особливого етикету тощо, тобто без сформованої іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності неможливо досягти успіху і у віртуальній економіці. Ми поділяємо думку О.Б.Бігич (2007), що віртуальна реальність, яка виникла завдяки Інтернету, стає новим технологічним, психофізіологічним і соціокультурним способом буття людини [2].

Інтернет перетворився на специфічну субкультуру із своїми мовами. Що це за мови; якими з них необхідно чи ні оволодіти майбутньому фахівцеві; чи достатньо знання лише англійської мови - відповідь на ці та інші запитання ми сподіваємося отримати в процесі нашого подальшого дослідження.

Отже, наявність віртуальної економіки – один із чинників, який зумовлює необхідність формування іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності. Інший чинник – життєва необхідність. Важко уявити собі в наш час молоду людину, тим більше фахівця, який не може працювати з комп'ютером. Виросло нове “мережеве” покоління, для якого комп'ютер, Інтернет – об'єктивна необхідність, без якої неможливе професійне, кар'єрне зростання, конкурентоздатність, подальша самоосвіта, саморозвиток тощо. За твердженням Т.І.Коваль (2008), в наш час спостерігається стала залежність між професійними успіхами економістів і якістю їхньої підготовки з інформаційних технологій, що здебільшого визначається не обсягом засвоєного ними змісту знань, які швидко змінюються, особливо у сфері інформаційних технологій, а рівнем розвитку мислення, умінням самостійно навчатися впродовж життя, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій, безперервно самовдосконалюватися [7].

Тим більше, що і на державному рівні приділяється велика увага інформаційно-комунікаційній грамотності майбутніх фахівців. Свідченням цього є державні нормативні документи, зокрема: „Про Національну програму інформатизації” (1998 р.), „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” (2003 р.), Указ Президента України „Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій” (від 20.10.2005 р. № 1497), постанова Кабінету міністрів України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 рр.”, Державна програма „Інформаційні та комунікаційні технології в освіті й науці” та ін.

Ще один чинник – використання можливостей Інтернет у навчальних цілях як засобу моделювання соціально-професійного середовища та як однієї із технологій навчання іноземної мови. Щодо визначення поняття “іншомовна професійна інформаційно-комунікаційна компетентність” стосовно студентів економічних спеціальностей, то у фаховій літературі ця проблема практично не розроблена. Існуючі нечисленні трактування поняття не влаштовують нас, оскільки не зовсім відповідають нашим цілям. Зокрема М. Г. Євдокимова (2007) визначає іншомовну професійну інформаційно-комунікаційну компетентність як знання іншомовних професійно значущих джерел інформації та вміння шукати, накопичувати, модифікувати й використовувати інформацію для продукування нового знання в процесі професійної комунікативно-пізнавальної діяльності [4]. На наш погляд, таке трактування відображає лише одну сторону проблеми і не показує специфіку саме економічної сфери в сучасному інформаційному глобалізованому полікультурному просторі. Тому одним із

завдань нашого подальшого дослідження є формулювання інтегративного визначення поняття професійна інформаційно-комунікаційна компетентність, яке б відповідало нашим цілям.

Висновки. 1. Віртуальний економічний простір, який відображає економічні характеристики соціуму, є одним із чинників розвитку іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності студентів.

2. В свою чергу, наявність такої компетентності дозволяє майбутнім фахівцям здійснювати збір іншомовної інформації, а також покривати нестачу комунікації та інтеракції з реальними носіями мови, оскільки оволодіння мовою студентами відбувається поза мовним середовищем

3. Формування іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності студентів економічних спеціальностей сприятиме запровадженню новітніх форм організації навчального процесу; форм проведення навчальних занять; методів, технологій навчання, які допоможуть моделювати навчальні ситуації, наближені до реального соціально-професійне середовище; стимулюватиме конструктивну діяльність викладача.

4. Наявність іншомовної професійної інформаційно-комунікаційної компетентності сприяє розвитку і міжкультурної комп'ютерно-опосередкованої комунікації, дозволяє підняти лінгвістичну і міжкультурну підготовку студентів на рівень активної, пізнавальної творчості

Література

1. Байков А. *Телеработа как одна из разновидностей гибкой занятости в Латвии*, 2011. – Режим доступу : <http://www.baltic-course.com/rus/opinion/?doc=48651>

2. Бігич О.Б. *Інформаційно-комунікативна компетенція викладача іноземної мови: розробка авторських додатків.* – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Pedagogica/22170.doc.htm

3. Бондаренко С. В. *Социальная структура виртуальных сетевых сообществ* : дис. ... д-ра социол. наук : 22.00.04 / Бондаренко С.В. – Ростов н/Д, 2004. – 396 с.

4. Евдокимова М.Г. *Система обучения иностранным языкам на основе информационно-коммуникационной технологии (технический вуз, английский язык)*: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 / Евдокимова М.Г. – МГЛУ ордена Дружбы народов, 2007. – 49 с.

5. Иванов Д. В. *Виртуализация общества* / Иванов Д.В. – СПб. : "Петербургское Востоковедение", 2000. – 96 с.

6. Кезин А.С. Модель профессионального образования специалиста в информационном обществе / Кезин А.С. // Известия Российского гос. пед. у-та им. А.Н.Герцена – 2012 – № 35. – С.105 – 118.

7. Коваль Т.І. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів :автореферат дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Коваль Тамара Іванівна. – Академія пед. наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К., 2008. – 44 с.

8. Кушнір І. Віртуальна економіка і реальна економіка: переваги і недоліки. – Режим доступу : http://www.kushnir.mk.ua/2012/03/blog-post_24.html

9. Манюшиц А., Смолянинов В., Тарасов В. Виртуальное предприятие как эффективная форма организации внешнеэкономической деятельности компании. – Режим доступу : http://vasilieva.narod.ru/ptpu/16_4_03.htm

10. Шморгун Л.Г. Менеджмент організацій. : Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Шморгун Л.Г. — К.: Знання, 2010. — 452 с.

11. Черников Г., Черникова Д. eBOOK. Европа на рубеже XX-XXI веков: Проблемы экономики / Черников Г., Черникова Д. – Дрофа, 2010 . – Режим доступу :

http://www.kniga.com/books/Черников-Г-Черникова-Д-eBOOK-Европа-на-рубеже-XX—XXI-веков-Проблемы-экономики_ebooks183437-6116.html

12. Чернов А. А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы / Чернов А.А. – М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков и К°”, 2003. – 232 с.

13. Masuda Y. The Information Society as Postindustrial Society. Washington. / Masuda Y. – World Future Soc., 1983 – 523 p.

14. Rheingol H. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. – Режим доступу : www.rheingold.com/vc/book.

15. Обсяг ринку e-commerce в 2012 році склав \$ 1 млрд. – Режим доступу : <http://proit.if.ua/novyny/172-obsiah-rynku-e-commerce-v-2012-rotsi-sklade-usd-1-mlrd.html>